

אוי לרשעים שאין יודעים העת של אותו מעשה ולא משגיחים לעשות מעשיהם בעולם על התקון שצריך לעולם ולתקן המעשה באותה הדרגה שראויה לו. מה הטעם? משום שלא יודעים.

ועל כן נתן הכל ברצונם של בני האדם, שכתוב מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף. ומשום כך שאותם המעשים לא נעשו לתקן בדרגתם כראוי שיכלל המעשה הזה בדרגה הזו שלא כתקון, אלא כפי רצון האדם.

מה כתוב אחריו? ידעתי כי אין טוב בם כי אם לשמות ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב בם, באותם המעשים שלא נעשו כראוי. כי אם לשמות, בכל מה שיבא עליו ולתת הודאה לקדוש ברוך הוא ולעשות טוב בחייו. שהרי אם אותו המעשה גורם לו רע, משום אותה הדרגה שממנה עליו, יש לו לשמח בו ולהודות עליו, שהוא גרם לעצמו, והוא הולך בלי ידיעה כצפור הזו בתוך מלכדת.

וכך זה מנין לנו? שכתוב (שם ט) כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה וכצפרים האחוזות בפח פהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום. כי גם לא ידע האדם את עתו, מה זה עתו? עתו של אותו המעשה שעושה, כמו שנאמר את הכל עשה יפה בעתו. ומשום כך הם כצפרים האחוזות בפח. ומשום כך אשרי אותם שמשתדלים בתורה ויודעים דרכי ושבילי התורה של המלך העליון ללכת בה בדרך האמת.

ווי לון לחייבא דלא ידעין עת דההוא עובדא, ולא משגיחין למעבד עובדיהון בעלמא על תקונא דאצטריך ליה לעלמא. ולא תקנא עובדא בההוא דרגא דאתחזי ליה. מאי טעמא, בגין דלא ידעין.

ועל דא אתייהיב פלא ברעותהון דבני נשא. דכתיב, מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלהים מראש ועד סוף. ובגין כך דאינון עובדין לא אתעבידו לאתקנא בדרגיהו כדקחזי, דיתפליל עובדא דא בדרגא דא, דלאו כתקונא אלא כפום רעותא דבר נש.

מה כתיב בתריה ידעתי כי אין טוב בם כי אם לשמות ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב בם, באינון עובדין, דלא אתעבידו כדקא יאות. כי אם לשמות, בכל מה דייתי עלוי, ולמיהב הודאה לקודשא בריך הוא. ולעשות טוב בחייו, דהא אי ההוא עובדא גרים ליה בישא, בגין ההוא דרגא דקא ממנא עלוי, אית ליה למחדי ביה, ולאודאה עליה. דאיהו גרים ליה לנפשיה, ואיהו אזיל בלא ידיעא, כציפרא דא בגו קוסטירא.

וכך דא מנלן, דכתיב, (קהלת ט) פי גם לא ידע האדם את עתו, כדגים שנאחזים במצודה רעה וכצפרים האחוזות בפח פהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום. כי גם לא ידע האדם את עתו. מאי עתו, דההוא עובדא דקא עביד. כמה דאת אמר, את הכל עשה יפה בעתו, ובגין כך אינון כצפרים האחוזות בפח. ובגין כך זכאין אינון דמשתדלי באורייתא, וידעי אורחוי ושבילוי דאורייתא דמלכא עלאה, למיהן בה בארץ קשוט.

ובא ראה, לעולם אל יפתח אדם את פיו לרעה, שהוא לא יודע מי נוטל אותו הדבר, וכשלא יודע אדם, נכשל בה. וכאשר הצדיקים פותחים את פיהם, כלם שלום.

בא ראה, כשיוסף התחיל לדבר עם פרעה, מה כתוב? אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הנה נתבאר שהקדוש ברוך הוא חס על שלום המלכות, כמו שנאמר ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים, ובארוהו.

רבי חייא אמר, פרעה רצה לנסות את יוסף, והחליף לו את החלום, ומשום שיוסף ידע את הדרגות, הסתכל בכל דבר ודבר ואמר כף ראית, כל דבר ודבר כראוי לו.

ורו שכתוב: ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי היית בשעה ההיא שחלמתי את החלום, שם היית מצוי ומשום כף אמר [אמת את כל זאת ידעת, ואיך ידעת פתרונו] את כל זאת, ידעת את החלום איך היה וידעת פתרונו. אמר רבי יצחק, אם כף, יוסף אמר הכל, החלום ופתרונו, כמו דניאל שאמר את החלום ואת פתרונו! אמר לו, לא זה כמו זה. [שהרי] יוסף הסתפל מתוך דבורו של פרעה, שהיה אומר בדרגות ידועות, וראה אותו שטעה, ואמר לו לא כף, אלא כף זה, משום שהדרגות באות כסדרן. אבל דניאל לא הסתפל מתוך דבורו של נבוכדנצר כלום, [שלא] והכל אמר לו, את החלום ופתרונו. מה כתוב בדניאל? [דניאל ב] אז לדניאל בחזיון הלילה

ותא חזי, לעולם אל יפתח בר נש פומיה לביש, דאיהו לא ידע מאן נטיל ההיא מלה. וכד לא ידע בר נש אתפשל בה. וצדיקיא כד פתחי פומייהו כללהו שלם.

תא חזי, יוסף כד שרא למללא לפרעה. מה כתיב, אלהים יענה את שלום פרעה. אמר רבי יהודה, הא אתמר. דקדשא בריף הוא חס על שלמא דמלכותא, כמה דאת אמר, (שמות ו) ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים (דף קצו ע"א) ואוקמוהו.

רבי חייא אמר, פרעה בעא לנסאה ליה ליוסף, ואחלה ליה חלמא. ויוסף בגין דהוה ידע דרגין, אסתפל בכל מלה ומלה. ואמר, כף חמיתא, כל מלה ומלה כדקא חזי. הרא הוא דכתיב ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי הוית בההיא שעתא דחלמית חלמא, תמן הוית שכיח. ובגין כף אמר (כ"א אמת את כל זאת ידעת, ואיך ידעת פשריה) את כל זאת ידעת חלמא היף הוה, וידעת פשריה.

אמר רבי יצחק, אי הכי יוסף אמר פלא, חלמא ופשרא. כדניאל דאמר חלמא ופשריה. אמר ליה, לאו האי כהאי (י"ח ל"ג דהא). יוסף אסתפל מגו מלולא דפרעה דהוה אמר בדרגין ידיעו, וחמא ליה דקא טעה, ואמר ליה לאו הכי, אלא הכי הוא. בגין דדרגין כסדרן אתיין. אבל דניאל לא אסתפל מגו מלולא דנבוכדנצר כלום. (דלא) וכלא קאמר ליה חלמא ופשריה. מה כתיב בדניאל, (דניאל ב) אדין לדניאל בחזווא די ליליא רזא גלי בחזווא די ליליא. מאן חזווא די ליליא, דא